

603.

1849.

15
M. 633

Ma : rahwa
Kassiline Kalender
ehf
Täht-ramat,
1849

aasta peale pärrast meie Issanda Jesuse Kristuse sündimist.
Sel aastal on 365 päwa

Trükkitud
Tartus, Laakmanni kirjadega.

Märkide selletamine.

☉ Noor = fu.	☿ Essimene werand.
☽ Täis = fu.	♂ Wiimne werand.
P. pühha.	p. pärrast ehk pääw.
om. ommikul.	öht. öhtul.
e. l. enne lõunat.	p. l. pärrast lõunat.
ts. tõuseb.	lh. lähheb alla.
m. ja ' miinut.	f. kel, ja t. tund.

Päwa = ja fu = warjutamised.

Sel aastal warjutakse Päike kaks korda ja Ku kaks korda; agga meie maal ei olle neist warjutamist enam näha, kui kaks Ku = warjutamist.

Essimene on meie maal nägemata Päwa = warjutamine, 11 Kuuula = fu päwal.

Teine on meie maal nähtaw Ku = warjutamine, 25 Kuuula = fu päwal. Hakkatus on kello 1, 12' ommikul; kello 2, 42' on kuust kolmwerand warjutud; lõppetus kello 4, 12 min.

Kolmas on meie maal nägemata Päwa = warjutamine, 6 Leifuse = fu päwal.

Neljas on meie maal ossa kaupa nähtaw Ku = warjutamine, 21 Leifuse = fu päwal. Tartos tõuseb fu kello 5, 33 min. ommikul pool warjutud üles; kello 6, 37 min. on se warjotus kõige surem; lõppetus kello 8, 12 min.

Der Druck ist gestattet, doch muß nach beendigtem Druck die vorgeschriebene Anzahl Exemplare bei dem Dorpat'schen Censur-Comité eingereicht werden.

Dorpat, d. 16. Juni 1848.

Censor Samson.

Sündinud asjade ajjaarw.

Comisest tänini	5798 aast.
Kristuse sündimisest tänini	1849 —
Et Tallinna ehitati	630 —
Et Tartu ehitati	819 —
Et ramatuid trükkima hakkati	409 —
Pärrast Lutteruse õige usso üleswõtmist	332 —
Et Peterburi linna hakkati ehitama	146 —
Et meie Ma Weene-rigi wallitsuse alla sai	139 —
Et Tartus uniwersitāti uuesti asutati	47 —
Et uusi rõugid hakkati panema	46 —
Et Prantsus Weene-maale tulli ja Moskwa linna ärapõlletas	37 —
Et meie Keisri Herra Nikolai wal-litsemas on	24 —

Kasta jaode muudmised.

1. Kewwade allustab 8mal Martsi fu päwal kel 6, 51 min. öht. Siis on pääw ja õ ühhe pikkused.

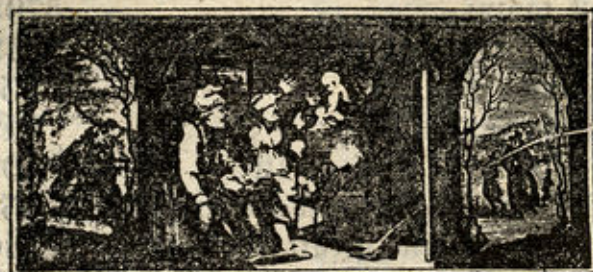
2. Suwwi allustab 9mal Juni fu päwal kel 3, 46 min. p. l. Siis on meil kõige piksem pääw.

3. Süggise allustab 11mal Septembri fu päwal kel 5, 42 min. om. Siis on jälle pääw ja õ ühhe pikkused.

4. Talw allustab 9mal Detsembri fu päwal kel 11, 20 min. öht. Siis on meil kõige lühhem pääw.

Aasta algmine.

Januar.

Neäri = fu.

Kristuse ümberleifamisest. Luf. 2, 21.

Näddalad ning näddala päwad.	Nimmed.	Ku ning ilma muudmised.
1 Laupäaw	Neäri : pääw	Parras kül.
Jesüs pöggeneb Egiptuse maale. Matt. 2, 13—23.		
2 Pühap.	Pühha pärrast Neäri	
3 Esmasp.	Enof	
4 Teisip.	Metusala	☾ 8, 41' e. l.
5 Kestnäd.	Simon	Illusad ilmad.
6 Neljap.	3 Kuüinga p.	
7 Rede	Melfior	
8 Laupäaw	Erart	

Jesüs 12 aastat wanna. Luf. 2, 41—52.

9 Pühap.	1. P. p. 3 Kuü. p.	Ilm lähheb kül-
10 Esmasp.	Paawli pääw.	memaks.
11 Teisip.	Higinus	
12 Kestnäd.	Rein	☾ 11, 53' e. l.

Sel kuul on 31 päwa.

13 Neljap.	Hilarius	Parras külmad
14 Rede	Robert	
15 Laup.	Weliks	ilmad ja wahhest

Pulmad Rana - linnas. Joann. 2, 1—11.

16 Pühap.	2 P. p. 3 Kuü. P.	saddab
17 Esmasp.	Tönnise pääw.	
18 Teisip.	Erwaim	nattuke lund.
19 Kestnäd.	Sara	☾ 6, 30' öht.
20 Neljap.	Waab. Sebast.	Põhja tuul toob
21 Rede	Netta	meile sullad
22 Laup.	Madlena	

Peäliffust Kapernauma linnas. Matt. 8, 1—13.

23 Pühap.	3 P. p. 3 Kuü. P.	ilmad.
24 Esmasp.	Timoteus	
25 Teisip.	Paawli ümb.	
26 Kestnäd.	Krisostom	☾ 1, 2' p. l.
27 Neljap.	Karel	Illusad ja kül.
28 Rede	Samuel	
29 Laup.	Eudolw	

Töteggijad winamäel. Matt. 20, 1—16.

30 Pühhap.	9. P. e. Kr. ülest. P.	mad ilmad.
31 Esmasp.	Polikarpus	

1	Januaril tõuseb päite k. 8, 43 m., lähheb alla k. 3, 37 m.
11	— — — — 8, 25 — — — 3, 50
21	— — — — 8, 8 — — — 4, 23

Räddatad ning näddala päwad.	Nimmed.	Ku ning ilma muudmised.
1 Teisip.	Prigitta	
2 Keßnäd.	Küünla pääw	
3 Neljap.	Hanna	☾ 5, 49' om.
4 Rede	Beronika	Tuisufed
5 Laup.	Agata	
Seemne luttub mitmesugguse maa peale. Euf. 8, 4—15.		
6 Pühap.	8. P. e. Kr. ülest. P.	
7 Esmasp.	Rikart	ilmad.
8 Teisip.	Salomon	
9 Keßnäd.	Polli	
10 Neljap.	Kolastika	
11 Rede	Rosa	☉ 3, 16' om.
12 Laup.	Eulalia	Fülmad ja
Kristus: kannatamisest. Euf. 18, 31—43.		
13 Pühap.	7 P. e. Kr. ülest. P.	
14 Esmasp.	Valentin	tuisufed
15 Teisip.	Wasta pääw	

Sel kuul on tänawo 28 päwa.

16 Keßnäd.	Tuhha pääw.	ilmad.
17 Neljap.	Konstantin	
18 Rede	Konfordia	☾ 1, 50' om.
19 Laup.	Simon Apost.	Fülmad

Kristust kiusatakse. Matt. 4, 1—11.

20 Pühap.	1. P. paastus.	
21 Esmasp.	Esaias	ilmad.
22 Teisip.	Petri pääw.	
23 Keßnäd.	Walwe pääw	
	Pööri pääw.	
24 Neljap.	Maddise pääw.	
25 Rede	Wiktör	☉ 2, 49' om.
26 Laup.	Leander	Külmad

Kananea-maa naene. Matt. 15, 21—28.

27 Pühap.	2. P. paastus.	
28 Esmasp.	Justus	ja

1. Webruaril tõuseb päike k. 7, 42 m., lähneb alla k. 4, 50 m.

11.	—	—	—	7, 16	—	—	5, 13
21.	—	—	—	6, 48	—	—	5, 37

Näddalad ning näddala päwad.	Nimmed.	Ku ning ilma muudmised.
1 Teisip.	Udo	tulised ilmad.
2 Keßnäd.	Medea	
3 Neljap.	Adrian	
4 Rede	Meeta	
5 Laup.	Kotwrid	☾ 2, 26 om.

Kristus aiab kurja waimo wälja. Luf. 11, 14—28.

6 Pühhap.	3. P. paastus.	Lund
7 Esmasp.	Simmo	
8 Teisip.	Perpetua	
9 Keßnäd.	Prudentius	ja torm.
10 Neljap.	Mifeus	
11 Rede	Konstantin	
12 Laup.	Kregor	☾ 3, 53 p.l.

Kristus södab 5000 meest. Joann. 6, 1—15.

13 Pühhap.	4. P. paastus.	Tuisused ilmad
14 Esmasp.	Walentin	

Sel kuul on 31 päwa.

15 Teisip.	Longinus	luñesaddoga.
16 Keßnäd.	Aleksander	
17 Neljap.	Truta	
18 Rede	Anno	
19 Laup.	Josep	☾ 8, 37 e. l.

Jesust wißatasse kiwibega. Joann. 8, 46—59.

20 Pühhap.	5. P. paastus.	Uttab
21 Esmasp.	Pent	
22 Teisip.	Kawael	külmetama.
23 Keßnäd.	Matilde	
24 Neljap.	Kasimir	
25 Rede	Paasto Maarja p.	
26 Laup.	Manuel	☾ 5, 36 p. l.

Kristuse sisesõitmisest. Matt. 21, 1—9.

27 Pühhap.	6. P. paastus.	Külmetab.
28 Esmasp.	Eina	
29 Teisip.	Kido	
30 Keßnäd.	Wane	
31 Neljap.	Suur Neljap.	Pehme ilm.

1. Martsil tõuseb päike t. 6, 24 m., lähheb alla t. 5, 59 m.

11. — — — — 5, 52 — — — — 6, 21 —

21. — — — — 5, 56 — — — — 6, 44 —

April.

Süri = fu.

Näddalad ning näddala päwad.	Nimmed.	Ku ning ilma mundmised.
1 Rede	Suur Rede	
2 Laup.	Pauline	
Kristuse ülestõusmisest. Mark. 16, 1—8.		
3 Pühap.	1. Lühawete P.	☉ 8, 55 öht.
4 Esmasp.	2. Lühawete P.	
5 Teisip.	3. Lühawete P.	Ilusad
6 Keßnäd.	Aron	
7 Neljap.	Liborius	ilmad.
8 Rede	Laus	
9 Laup.	Leo	

Kinnipandud uksest. Joann. 20, 19—31.

10 Pühap.	1. P. p. üll. P.	
11 Esmasp.	Kerman	☉ 1, 41' öm.
12 Teisip.	Julius	Uddused
13 Keßnäd.	Juf	

Sel kuul on 30 päwa.

14 Neljap.	Künni pääw.	ja
15 Rede	Lemet	
16 Laup.	Karin	tuulsed ilmad.

See farjane. Joann. 10, 12—16.

17 Pühap.	2. P. p. üll. P.	☉ 4, 4' p. l.
18 Esmasp.	Walerian	Wihma
19 Teisip.	Maria	
20 Keßnäd.	Julius	ja
21 Neljap.	Abdolarius	
22 Rede	Kajus	tuult.
23 Laup.	Süri pääw	

Üritese ajja pärrast. Joann. 10, 16—23.

24 Pühap.	3. P. p. üll. P.	☉ 8, 54' e. l.
25 Esmasp.	Markusse p.	Ilusad
26 Teisip.	Toots	
27 Keßnäd.	Laus	
28 Neljap.	Witalis	
29 Rede	Raimund	
30 Laup.	Graft	ilmad.

1. Aprillil tõuseb päike t. 4, 54 m., lähneb alla t. 7, 9 m.

11. — — — — 4, 28 — — — — 7, 31 —

21. — — — — 4, 2 — — — — 7, 52 —

Kristuse ärraminnemiseft. Joann. 16, 5—15.

Näddalad ning näddala päwad.	Nimmed.	Ku ning ilma muudmised.
1 Pühhap.	4. P. p. üll. P. Wolbri pääw	Willu ilm.
2 Esmasp.	Sigismund	
3 Teisip.	† leidmise p.	☾ 12, 17' l.
4 Kestnäd.	Kottard	
5 Neljap.	Nero	Wihmased
6 Rede	Setta	
7 Laup.	Laas	

Digest pallumiseft. Joann. 16, 23—30.

8 Pühhap.	5. P. p. üll. P.	ilmad.
9 Esmasp.	Riggula pääw	
10 Teisip.	Kordian	☾ 9, 23' e. l.
11 Kestnäd.	Pankratsius	
12 Neljap.	Taewa minn.	Heitlittud
13 Rede	Serwatsius	
14 Laup.	Kristjan	

Sel kuul on 31 päwa.

Nõemustaja. Joann. 15, 26—16, 4.

15 Pühhap.	6. P. p. üll. P.	ilmad.
16 Esmasp.	Deep	
17 Teisip.	Anton	☾ 1, 10' om.
18 Kestnäd.	Ester	
19 Neljap.	Wilip	Illusad
20 Rede	Erino	
21 Laup.	Mili	

Pühhaft Waimust. Joann. 14, 23—31.

22 Pühhap.	Nelli Pühhi	ilmad.
23 Esmasp.	Teine Pühha	
24 Teisip.	Krööt	
25 Kestnäd.	Pööri pääw.	☾ 12, 13' om.
26 Neljap.	Ludolp	Willu tuul
27 Rede	Kristjaan	
28 Laup.	Mart	ja

Jesús ja Nikodemus. Joann. 3, 1—15.

29 Pühhap.	3aino Jum. P.	n.
30 Esmasp.	Wigand	3. t.
31 Teisip.	Nelli	5.

1.	Mail tõuseb päike	l. 3, 39 m.,	lähheb alla	l. 8, 14 m.
11.	— — — —	3, 28 —	— — — —	8, 35 —
21.	— — — —	3, 4 —	— — — —	8, 52 —

Näddalad ning näddala päwad.	Nimmed.	Ku ning ilma muudmised.
1 Kestnäd.	Rotskal	☾ 12, 11' om.
2 Neljap.	Martellus	
3 Rede	Liso	
4 Laup.	Wridrika	
		Heitlikkud

Nikkas mees ja Laatsarus. Luf. 16, 19-31.		
5 Pühap.	1. P. p. 3 a. 3. P.	ilmad.
6 Esmasp.	Artus	☾ 4, 6' p. l.
7 Teisip.	Lufresia	
8 Kestnäd.	Medardus	
9 Neljap.	Pertram	
10 Rede.	Blawins	Saddab paljo
11 Laup.	Wigand	

Surest õhto sömaassast. Luf. 14, 16-24.		
12 Pühap.	2. P. p. 3 a. 3. P.	wihm.
13 Esmasp.	Tobi	
14 Teisip.	Justina	

Sel kuul on 30 päwa.

15 Kestnäd.	Widi pääw	1. külwi n.	☾ 12, 31' p. l.
16 Neljap.	Tiit		
17 Rede	Nikander		
18 Laup.	Homer		
			Heitlikkud

Ärrakaddunud lambast. Luf. 15, 1-10.

19 Pühap.	3. P. p. 3 a. 3. P.	ilmad.
20 Esmasp.	Wlorian	
21 Teisip.	Real	
22 Kestnäd.	Korolina	
23 Neljap.	Pasilius	☾ 3, 15' p. l.
24 Rede	Jaani pääw	
25 Laup.	Wio	Illusad ilmad.

Olge armolised. Luf. 6, 36-42.

26 Pühap.	4. P. p. 3 a. 3. P.	Ilm
27 Esmasp.	7 maggajide pääw.	lähheb õige sojoks.
28 Teisip.	Josua	
29 Kestnäd.	Peetr. Paw. pääw.	
30 Neljap.	Lufina	

1. Sunil tõuseb päike k. 2, 56 m., lähheb alla k. 9, 3 m.

11.	—	—	—	2, 55	—	—	—	9, 8	—
21.	—	—	—	3, 2	—	—	—	9, 6	—

Räddalad ning näddala päwad.	Nimmed.	Ku ning ilma muudmised.
1 Rede	Teobald	☉ 8, 54' e. l.
2 Laup.	Cina Mar. p.	

Robfest kalla-sagist. Luk. 5, 1—11.

3 Pühap.	5. P. p. 3 a. 3. P.	Ilusad
4 Esmasp.	Ulrik	ilmad.
5 Teisip.	Anselm	
6 Keßnädd.	Artus	☉ 11, 2' öht.
7 Neljap.	Demetrius	
8 Rede	Kilian	Ilusad
9 Laup.	Annikas	

Wariseride õigusest. Matt. 5, 20—26.

10 Pühap.	6. P. p. 3 a. 3. P.	ilmad.
11 Esmasp.	Gleonora	Wihm.
12 Teisip.	Hindrik	
13 Keßnädd.	Marreti pääw	
14 Neljap.	Ponawent	

Sel kuul on 31 päwa.

15 Rede	Apostl. lahkum.	☉ 2, 22' om.
16 Laup.	August	

4000 mehhe sõotmisest. Mark. 8, 1—9.

17 Pühap.	7. P. p. 3 a. 3. P.	15. funni 29
18 Esmasp.	Gabriel	saab
19 Teisip.	Rosina	
20 Keßnädd.	Rabbe	pallawus
21 Neljap.	Elias	
22 Rede	Maria Magd. p.	☉ 5, 39' om.
23 Laup.	Dskas	

Walle-prohwetidest. Matt. 7, 15—23.

24 Pühap.	8. P. p. 3 a. 3. P.	ollema, ka paar
25 Esmasp.	Jakobi pääw	forda nattuke
26 Teisip.	Anna	wihma.
27 Keßnädd.	Marta	
28 Neljap.	Pantalon	☉ 3, 19' p. l.
29 Rede	Olewi pääw	
30 Laup.	Abdon	

üllekohtusest majja-piddajast. Luk. 16, 1—9.

31 Pühhap.	9. P. p. 3 a. 3. P.	Heitlikud
------------	---------------------	-----------

1. Jüli	rõusib	päike	l.	3, 16 m.,	lähheb	alla	l.	8, 52 m.
11.	—	—	—	3, 35	—	—	—	8, 36
21.	—	—	—	3, 56	—	—	—	8, 15

Näddalad ning näddala päwad.	Nimmed.	Ku ning ilma muudmised.
1 Esmasp.	Peetri wang. ol.	ilmad.
2 Teisip.	Hannibal	
3 Keßnäd.	August	Selge taewas
4 Neljap.	Dominikus	ja tuulne.
5 Rede	Döwald	
6 Laup.	Eugenius	☉ 7, 20' e. l.

[Jerusalema ärraristmised. Euf. 19, 41—48.

7 Pühap.	10. P. p. 3 a. J. P.	Tuul ja
8 Esmasp.	Kotlip	
9 Teisip.	Romanus	
10 Keßnäd.	Lauritsa p.	wihm.
11 Neljap.	Hermann	
12 Rede	Klara	
13 Laup.	Madde	☾ 6, 43' p. l.

Wariserist ja tõlnerist. Euf. 18, 9—14.

14 Pühap.	11. P. p. 3 a. J. P.	Tuulne.
-----------	----------------------	---------

Sel kuul on 31 päwa.

15 Esmasp.	Rukki Mar. p.	Ilm lähheb
16 Teisip.	Isak	
17 Keßnäd.	Wilibald	
18 Neljap.	Leno	wihmale.
19 Rede	Sebald	
20 Laup.	Pernart	

Kurdist ja keletumast. Mark. 7, 31—37.

21 Pühap.	12. P. p. 3 a. J. P.	☉ 7, 4' öht.
22 Esmasp.	Wilibert	
23 Teisip.	Sakarias	Tuulne ja
24 Keßnäd.	Pärtli pääw	
25 Neljap.	Eudwik	
26 Rede	Natalie	wihm.
27 Laup.	Seppart	

Preester ja Samaria-meess. Euf. 10, 23—37.

28 Pühap.	13. P. p. 3 a. J. P.	☉ 8, 42' öht.
29 Esmasp.	Taani pea mah. p.	
30 Teisip.	Penjamin	Wihm.
31 Keßnäd.	Rebekka	

1. Augustil tõuseb väike k. 4, 19 m. lähheb alla k. 7, 49 m.

11. — — — — 4, 41 — — — 7, 22 —

21. — — — — 5, 4 — — — 6, 55 —

Nädalad ning nädala pävad.	Nimmed.	Ku ning ilma muudmised.
1 Neljap.	Ekidius	Wihm
2 Rede	Elisa	
3 Laup.	Reinard	ning tuulne.

Kümnest piddalitöbbisest. Luf. 17, 11—19.

4 Pühap.	14. P. p. 3 a. J. P.	☉ 5, 49' p. l.
5 Esmasp.	Meus	
6 Teisip.	Magnus	Illusad
7 Kestnäd.	Moses	
8 Neljap.	Maria sündim. p.	
9 Rede	Pruno	ilmad.
10 Laup.	Lina	

Mammonast. Matt. 6, 24—34.

11 Pühap.	15. P. p. 3 a. J. P.	
12 Esmasp.	Sirus	☉ 1, 11' p. l.
13 Teisip.	Amatus	
14 Kestnäd.	Risti üllend. p.	Wihmased

Sel kuul on 30 päwa.

15 Neljap.	Rifodemus	ilmad.
16 Rede	Bina	
17 Laup.	Josepina	

Raini = linna furnust. Luf. 7, 11—17.

18 Pühap.	16. P. p. 3 a. J. P.	
19 Esmasp.	Tints	
20 Teisip.	Jana	☉ 7, 20' e. l.
21 Kestnäd.	Matteuse pääw Pööri pääw.	Willu, külmas
22 Neljap.	Morits	
23 Rede	Hosea	ööd,
24 Laup.	Joann. samise p.	

Wee = többisest. Luf. 14, 1—11.

25 Pühap.	17. P. p. 3 a. J. P.	Wihm, uddune.
26 Esmasp.	Joann. õppet. p.	
27 Teisip.	Adolw	☉ 2, 31' om.
28 Kestnäd.	Werner	
29 Neljap.	Mihkli pääw	Illus ilm.
30 Rede	Hironimus	

1. Septembril tõuseb päike k. 5, 28 m., lähneb alla k. 6, 23 m.

11.	—	—	—	5, 49	—	—	—	6, 55	—
21.	—	—	—	6, 11	—	—	—	5, 26	—

Oktober.

Wina = Ku.

Nädalad ning nädala päwad.	Nimmed.	Ku ning ilma muudmised.
1 Laup.	Mar. kaitš. ja eestp.	Tuulne.
Suuremast kassust. Matt. 22, 34—46.		
2 Pühap.	18. P. p. 3 a. J. P. Leikuse P.	Wihm.
3 Esmasp.	Sairus	
4 Teisip.	Prantsiskus	☉ 7, e. l.
5 Kestnäd.	Nelli	
6 Neljap.	Luisa	Tuulsed
7 Rede	Simson	
8 Laup.	Samuel	Ämad.

Alwatud inimesest. Matt. 9, 1—8		
9 Pühap.	19. P. p. 3 a. J. P.	Wahhest nattu-
10 Esmasp.	Urwid, Mai	kene wihma.
11 Teisip.	Purkart	
12 Kestnäd.	Walwriid	☉ 8, 50' e. l.
13 Neljap.	Terefia	

Sel kuul on 31 päwa.

14 Rede	Kai	Ilm
15 Laup.	Hedwig	
Pulma riidest. Matt. 22, 1—14.		
16 Pühap.	20. P. p. 3 a. J. P.	läheb külme-
17 Esmasp.	Dlop	maš.
18 Teisip.	Lukase pääw	
19 Kestnäd.	Dlop	☉ 6, 33' öht.
20 Neljap.	Belisias	
21 Rede	Katta	Ilusad
22 Laup.	Kell	

Kuninga-mehhe possast. Joann. 4, 47—54.		
23 Pühap.	21. P. p. 3 a. J. P.	ilmad.
Lutteruse õige ussu ülesw. P.		
24 Esmasp.	Salome	ilmad.
25 Teisip.	Krispin	
26 Kestnäd.	Umandus	☉ 10, 9' e. l.
27 Neljap.	Kapitolin	
28 Rede	Simon Judas	Saddab lund.
29 Laup.	Hels	

Kawwalast sullasest. Matt. 18, 23—35.		
30 Pühap.	22. P. p. 3 a. J. P.	Sulla.
31 Esmasp.	Wolfgang	

1. Oktobri tõuseb päike k. 6, 34 m. lähheb alla k. 4, 57 m.	
11. — — — — — 6, 56 — — — — 4, 30 —	
21. — — — — — 7, 21 — — — — 4, 23 —	

Näddalad ning näddala päwad.	Nimmed.	Ku ning ilma muudmised.
1 Teisip.	Pühade pääw	
2 Keßnäd.	Ingede pääw	☉ 11, öht.
3 Neljap.	Kottlieb	
4 Rede	Otto	Uttab
5 Laup.	Lotta	

Kohto rahhast. Matt. 22, 15—22.

6 Pühap.	23. P. p. 3 a. S. P.	külmetama.
7 Esmasp.	Enno	
8 Teisip.	Brits	
9 Keßnäd.	Lobi	Lund saddab.
10 Neljap.	Martin Lutter	
11 Rede	Martin piiskop	☉ 4, 11' om.
12 Laup.	Zonas	

Jairi tütreft. Matt. 9, 18—26.

13 Pühap.	24. P. p. 3 a. S. P.	Tuulne,
14 Esmasp.	Aurora	

Sel kuul on 30 päwa.

15 Teisip.	Leopold	ja saddab
16 Keßnäd.	Ottomar	paljo lund.
17 Neljap.	Ulwius	
18 Rede	Esa	☉ 5, 12' om.
19 Laup.	Elisabet	

Hirmsast ärrakautamifest. Matt. 24, 15—28.

20 Pühap.	25 P. p. 3 a. S. P.	Külmad
21 Esmasp.	Surnute Pühha	
22 Teisip.	Maria ohw. pääw	ilmad.
23 Keßnäd.	Kristina	
24 Neljap.	Eleonora	
25 Rede	Josias	☉ 8, 40' öht.
26 Laup.	Katrina pääw	
	Konrad	Külm

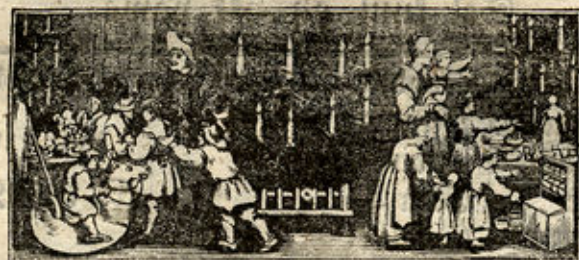
Kristuofe siseföitmifest. Matt. 21, 1—9.

27 Pühap.	1. Kr. tullem. P.	lähhab
28 Esmasp.	Simon	
29 Teisip.	Ewart	
30 Keßnäd.	Andrese pääw	fangemaks.

1. Novembril tõuseb päike k. 7, 47 m., lähhes alla k. 3, 41 m.

11. — — — — — 8, 9 — — — — — 3, 23 —

21. — — — — — 8, 29 — — — — — 3, 16 —

Näddalad ning näddala päwad.	Nimmed.	Ku ning ilma muudmised.
1 Neljap.	Urend	Kestlane talwe.
2 Rede	Kärсна	5, 25' p. l.
3 Laup.	Kola	

Wiimse päwa tähtedest. Luk. 21, 25—36.

4 Pühap.	2. Kr. tullem. P.	Selged
5 Esmasp.	Sabina	
6 Teisip.	Niggula pääw	
7 Kestnäd.	Notoni	ilmad.
8 Neljap.	Maria sam. p.	
9 Rede	Rudolw	
10 Laup.	Judit	9, 27' öht.

Joannes wangi tornis. Matt. 11, 2—10.

11 Pühap.	3. Kr. tullem. P.	Selge.
12 Esmasp.	Eili	
13 Teisip.	Luutsija	Parras talwe
14 Kestnäd.	Pööri pääw.	

Sel kuul on 31 päwa.

15 Neljap.	Johanna	ilm.
16 Rede	Peata	
17 Laup.	Hinno	3, 47' p. l.

Joannese tunnistus. Joann. 1, 19—28.

18 Pühap.	4. Kr. tullem. P.	Illusad
19 Esmasp.	Lot	
20 Teisip.	Abraham	
21 Kestnäd.	Tooma pääw	talwe ilmad.
22 Neljap.	Peata	
23 Rede	Tohwer	
24 Laup.	Adam, Ewa	10, 24' e. l.

Kristusse sündimiseft. Luk. 2, 1—14.

25 Pühap.	1. Soulo P.	Pehmed ja illu.
26 Esmasp.	2. Soulo P.	fad ilmad.
27 Teisip.	3. Soulo P.	
28 Kestnäd.	Süta laste pääw	
29 Neljap.	Noa	
30 Rede	Tawet	Saddab lund.
31 Laup.	Silwester.	

1. Deetsebril tousef päike t. 8, 44 m., lähkeb alla t. 3, 5 m.
11. — — — — — 8, 51 — — — — — 3, 6 —
21. — — — — — 8, 52 — — — — — 3, 18 —

Kronopühad,

mis ue kirrifo seäduse järrele Ma. kirrifutes tullemad piddada.

- 1) Jürri-ku 17mal päwal. Tšesarewitsi Surewürsti Aleksandri Nikolajewitsi, Wennerigi aujärje pärriis pärria sündimise pääw.
- 2) Jürri-ku 21mal päwal. Meie sure Keisri Praua Aleksandra Weodorowna nime pääw.
- 3) Jaani-ku 25mal päwal. Meie sure Keisri ja kõige Wennerigi Wallitseja Nikolai Pawlowitsi sündimise pääw.
- 4) Gina-ku 1. päwal. Meie sure Keisri Praua, Aleksandra Weodorowna sündimise pääw.
- 5) Leikuse-ku 22mal päwal. Meie sure Keisri Herra ja tema Abbikasa kronimise pääw.
- 6) Leikuse-ku 30mal päwal. Wennerigi aujärje pärriis pärria, Surewürsti Aleksandri Nikolajewitsi nime pääw.
- 7) Ealwe-ku 20mal päwal. Meie sure Keisri Nikolai Pawlowitsi wallitsuse alkatusse pääw.
- 8) Jõulo-ku 6. päwal. Meie sure Keisri nime pääw.

Keisri Herra sugguwõssa.

Nikolai I. kõige Wennerigi Ülemwallitseja ja Keiser, ning ka Pola-ma Kuningas, on sündinud 25. Junil 1796, saab sel aastal 53 aastad wannaks. Temma Praua: Aleksandra Weodorowna, õnsa Preissi-ma Kuninga Wridriki Wilhelmi III. tüttar, Saksa maalt, on sünd. 1. Julil 1798, saab 49 aastad wan.

Nende lapsed:

1. Aleksander Nikolajewits, Tšesarewits, Suurwürst ja Wennerigi aujärje pärria, sünd. 17. Aprillil 1818, saab 30 aast. wan. Temma Praua: Maria Aleksandrowna Tšesarewna, Hessenima Sure Hertsogi tüttar, sündinud 8. Aug. 1824, saab 25 aast. wan.

Nende lapsed:

- a) Nikolai Aleksandrowits, Suurwürst, sünd. 8. Septemb. 1843. b) Aleksander Aleksandrowits, Suurwürst, sünd. 26. Weebr. 1845. c) Wladimir Aleksandrowits, Suurwürst, sünd. 10. Aprillil. 1847. d) Aleksandra Aleksandrowna, Suurwürsti Printsess, sünd. 18. Augustil 1842.
2. Konstantin Nikolajewits, Suurwürst, sünd. 9. Septemb. 1827. Temma Praua: Aleksandra Josepowna, Saksen Altenburgi Herts. tüttar, s. 26 Jun. 1830.
3. Nikolai Nikolajewits, Suurwürst, sünd. 27. Julil 1831.
4. Mihhail Nikolajewits, Suurwürst, sünd. 13. Oktobril 1832.
5. Maria Nikolajewna, Suurwürsti Printsess, sünd. 6. Augustil 1819, laulati 2. Julil 1839 Leuchtenbergi Printsi Maksimilianu prauaks.

Nende lapsed:

- a) Nikolai Maksimilianowits, Prints, sünd. 23. Julil 1843. b) Eugen Maksimilianowits, Prints, sünd. 27. Jan. 1847. c) Maria Maksimilianowna, Printsess, sünd. 4. Oktobril 1841. d) Eugenia Maksimilianowna, Printsess, sünd. 20. Martil 1845.
6. Olga Nikolajewna, Suurwürsti Printsess, sünd. 30. Augustil 1822. Laulatud Württembergi kuningriigi pärrijaga, prints Karl Wridrik Aleksandriga, sündinud 1823 Päästo-kuu 6. päwal.

Keisri herra wend:

Mihhail Pawlowits, Suurwärs, sünd. 28. Jan. 1798.

Temma Praua on: Helena Pawlowna, sünd. 29.

Deetsembril 1806. — Nende laps: Katarina Mihhailowna, Suurwärsi Printses, sünd. 16. Aug. 1827.

Keisri Herra õed:

Maria Pawlowna, Saksen-Weimari-ma wallitseja Karl Wridriki praua, sünd. 4. Weebruari 1786.

Anna Pawlowna, Hollandi-ma Kuninga Wilhelmi II. praua, sünd. 7. Januaril 1795.

Lada piddamise päwad.

Januari: kuul. 7mal: Riias 3 p. Tartus suur saksa laat, 3 nädalad. 7mal: Wörro-linnas

linna-laad, 2 p. 25mal: Wolmaris linna-laad, 3 p.

Küindla kuul. 2el: Walgas ja Willandis suur saksa laat, 8 p. 2el: Wörro-linnas, 1 päaw.

Linna-ladad: 4mal: Tartus, 8mal: Walgas,

15mal: Wenno-linnas 1 p., ja 15mal Willandis 2 p. 22el: Wörro-linnas suur saksa laat, 8 p.

Jüri: kuul. 19mal: Willandis, 1 p.

Lebbe: kuul. 9mal: Niggola laat, Wööbsun.

Jani: kuul. 11mal Wönnö-linnas 7 p. 22mal:

Jani laat, Willandis 2 päwa. 26mal: Wörro-

linnas weisse-laad ja 27mal: Walgas. 29mal:

Peetri laat, Tartus ja Tarwasto mõisas.

Eina: kuul. 2el: Karksi mõis. 20: Pernos saksa

laat, 3 n. ja Riias willa-laad 3 p. 26: Wolmeris.

Leikuse: kuul. 10mal: Walgas. 15mal: Helme

mõis. 2 p. 24mal Lawritse laat, Mosekatse mõisas.

27mal: Wastse mõisas, liggi Willandi-linna.

29mal: Killinga mõisas, Saarde kihelkonnas.

Mihkli: kuul. 2el: Abja mõisas, Halliste kihel-

konnas, 2 p. 4mal ja 5mal: Sindi mõisas ja

Räppinas. 6mal: Takerbera mõisas, Helme kihel-

konnas. 8mal: Kastna mõisas, Tõstama kihel-

konnas, ka Põlwe ning Rõuge kiriko jures, ja Tartus.

10mal: Wönniste mõisas ja Oldre mõisas. 15mal:

Perawerre mõisas, Jakobi kihelkonnas. 14mal:

Wana-Untso mõisas, Krawi kõrtsi jures, 2 päwa.

15mal: Põltsamaal, 2 p. 17mal Kirrepi kõrtsi

jures. 18mal: Audro mõisas. 20 ja 21el: Wän-

dra mõisas. 21el: Sänna mõisas, Rõuge kihelk.

24mal: Mihkli laat, Willandis ja Wörro-linnas,

2 p. 29mal: Mihkli laat, Tartus ja Walgas,

2 p., ja Krawanurme laat, Wastselinnas, 2 p.

Wina: kuul. 1sel: Kuresare-linnas. 6mal: Luuts-

nifis, Rõuge kihelk., ja ka Tarwasto mõisas.

7mal: Wörro-linnas linna-laad, 2 p. 10mal:

Käo mõisa laat, Pillistwerre-kihelkonnas. 15mal:

Lustiwerre mõisas ja Orriko mõisa kõrtsi jures.

Talwiste: kuul. 10mal: Mustwee-küllas, Tõrma

kihelkonnas, Peipsi rannas, ja ka Wörro-linnas

weisse-laad 2 p. Linna-ladad: 1el: Tartus, 20:

Walgas, 1 p., 25: Wolmaris ja Willandis 2 p.

Jõulo: kuul. 6mal: Wööbsun, Räppina kihelk.

10mal: Wenno-linnas linna-laad, 1 p. 27mal.

Walgas, suur saksa laat, 8 päwa.

Cesti=ma Rubbermangus.

Januari kuul. 7mal ja 8mal: Ortikal. 10mal ja 11mal.
 Haapsalus. 17mal ja 18mal: Kollowerres. 19mal:
 Raplas. 27mal ja 28mal: Rafwerres.
 Künla=kuul. 2el ja 3mal: Valdisfis. 3mal: Paides.
 26mal: Lihholas. 3 p.
 Jaani=kuul. 16mal ja 17mal: Rafwerres. 20mast ku ot-
 sani: Tallinnas. 25mal: Paides.
 Mihkli=kuul. 10mal ja 11mal: Paides. 14mal ja 15mal:
 Haapsalus. 21el ja 22el: Valdisfis. 24mal: Lihholas.
 24, 25 ja 26mal: Jõhwis. 26, 27 ja 28mal: Tallinnas.
 29mal: Rafwerres. 29mal ja weel 2 päwa: Reblaste
 mõisas ja Keila firrifo jures.
 Wiina=kuul. 4mal: Raplas. 7mal: Jõeletmes.
 Jõulo=kuul. 16mal: Märjama firrifo jures. 19mal ja
 20mal: Reblaste mõisas, liha müümise laad.

Linna = wahhed.

Tartust on Narwa	186 $\frac{1}{4}$	wersta
— — Peterburgi	324	—
— — Tallinna, Põltsama kaudo	186	—
— — Wälka	82	—
— — Wolmeri	132	—
— — Riga	240	—
— — Perno, Helmemõisa kaudo	180	—
— — Willandi, Rõngo kaudo	99	—
— — Wõrro linna	65	—
— — Petseri	109	—
— — Pihkwa	165	—

Reinowadder Rebbane.

Üks ennemuistene jut. (Lissandit.)

4.

Sõnum fulutas küniga linnas Reinowadderi
 tullikut, seal ruttas iggaüks — suur ja weike tedda
 watama; pissut sõbramelelisi, surem ossa enamist
 kõik waenlased. Reinowadder ei piddand neist su-
 remad luggu, waid astus julge wiisaka sammoga
 Jrmabbeme selfsis ulitsad möda eddasi otsego küniga
 oma poeg ehk üks odetud suurtsuggu wõeras. Kor-

raga seisis ta feskcl sure issandade seltsis kuüninga lõukoera palge ees ja ütles kuümarbades: „Üllewägga austatud kõrge kuüningas, armoline issand! kõrget suggu ollete ja suur, au ning wäe polest effimene loom; wõtke siis armolikkult õigust mõda ka tänagi miño wabbandlikko juttu kuulda. Teie kuüninglik arm weel truimad sullast ial ei leidnud kui miña, mis julgest tohhi tunnistada. Paljogi seisab praego teie aujärje ümber kes mind selle õnne pärrast wihtawad. Waenlaste kurjatahtlik walle kippub teie sõbrust mul lõppetama, agga täno wäna tabile! teie katsute igga asja põhjani läbbi ja kulete ni hästi süalluse kui kaebaja juttu; olgo nad küllalti selja tagga luisikand ja mind taggajärrel sossinud, miña seisan kohkomata kohto ees ja mõtlen: kül teie miño truust tunnete, mis sedda taggakuusamist mulle sadab.“ „Wait!“ kargatas kuüningas — „piddage lõuad finni! teie libbekelik lorri lähheb tuulde; awalikkus tõusnud üllekohto tööd ahwardawad teile nuhtlust. Kas piddasite rahho leppingut, mis surest armust kõige ellajadele kulutasin ja wande sõnaga finnitasin? — Seal seisab leinaja kul Kannusjalg, kelle lapsed teie, üllekohtune warras! üksteise järrel enamist kõik ärrarõwisite! Armastust miño wasto püate, ussun ma, se läbbi üllestunnistada, et miño kuüninglikko wolli awalikkult põlgate ja miño truui sullastele pussi teete. Waene Hints kautas ühhe filma ja terwise! Messikäppal lähheb mõni näddal

aega wallosaid awu parrandades. Toho, ärriskeelm! mis pikkemalt teiega waidlema affan: kaebajaid on ulgafeste, tõeks tehtud kurjusi küllalti; peasmist teil ei olle lota.“ Reinowadder kostis allandlikult: „Armoline kuüninga issand, kas miña sellepärrast nuhtluse wärt! olli se ehk miño sü et Messikäp werise päga taggasi tulli? Kudda tõ nõnda pal! ütleb wäna tark sõna. Ülleliig julgusse kippus ta sõgge wäe kaupatallomehhe messiyu kallale, ei kuulnud miño keeldu; maggus meekärje imo pistis teima mõistuse — ei tohhi nimetada: kuhho? — Tükkasid tormlased tallopoead teima ferre peale, eks olnud Messikäppal tuggewust ja rammu küllalti wasto panna; sõimas ja wopsis rahwas tedda, mis ta siis kui wahwa mees neile laimu ja matsusi kätte ei tassund enne kui jõkke pakko põggenes? — Ja kui issane, kas Hints, tedda lahkest wasto wõtsin ja wõeras, peo roaga sõõtsin, ennast warguse eest ei oskand oida, waid miño sõbralikkoo nõu wasto õsel sallamahti kohtomehhe küni wargale pugges ja seal willetsat kahjo leidis: kas se siis miño sü? Wai kas miña nende pörase tõ pärrast nuhtluse wärt ollen? Sesuggune kohtomõistmine sadaks teie kuüninglikko aule iggawest äbbi! Agga teie käes wolli ning melewald; olgo asja otsus selgem kui selge, kohto otsus teie käes: teie wõite miñoga tehha, mis tahhate, tõusko sest mulle kasso ehk kahjo. Tahhate mind feta, küpsetada, ärrakägistada ehk mõegaga

— 4 —

ärtaufkata, kōif sündfo teie tahtmist möda. Meie seisame kui rigi allamad kōif teie wolli ning kohto al; teie tahtmine sündfo. Wāggew ollete ning fange, kuis jõuab üks nõdder teie wasto panna. Mis kasso teie miño ukkamisest sate? Mōistke siis kohhut õigust möda, kulage asja läbbi, ja teie leiate mind ilmašita."

Seal ütles oinas Kohhekel: Aeg on tulnud, lätti nüüd kaebama! — Ja seddamaid tullid Lāne lamboline hunt kõige suggulastega, issane kas Hints, Messikāp farro ja paljo muid ellajaid karja kaupa: esel, prinimēga Pikkōrw, jānes Argpüks, weike koerake Pits ja suur karja-koer Krants, Mek, mek kits, ja Puffsarw sit, ka ärg ja obbone ei jānud teistest mahha; metsellujadest nähti weel: or-raw, pōdder, irwe, kobras, nuggis ja siil, nisašoti lendsid kohto ette tonekurg, rāhn, kurg, kaarn ja muud linnud; ujjujadest tullid Pilopappa part, Sulgnik aši ja mitmed teised leštajallad. Kan-nušjalg, leinaja kuf, astus ka oma järreljānud laste-riismedega kušinga aujārje ette ja affas äggedast kaebama. Agga kes jõuaks sedda mārato linno parwe ehk ellajade ulka šin ūllesnimetada, mis aega möda senna kokko kogguš. Kōif kippusid ūhheškoos rebbasele kerre peale, pūūdsid temā kurjad teud korrāga awwalikkuš tōšta ja lootsid temā nuhtlust nāhha sada. Waljo kōnēga tungisid neimad kušinga ette, liššasid kaebtusi kaebtuste peale, wašo ja uši tempusi ūllestunnistades. Ei olnud weel ial ūhhel

— 5 —

kohtopāwal ni paljo kaebamisi kušinga ette tōštetud. — Agga Reinowadder seisis kohkomata ja oskas iggamehhele wisakast wasto kōsta, ja šōka suhho wōttes jooksis kēna jut temā kui wessi, wai mis ta ial wabbandades rālis nāitas ūšna kui tōšfi. Kōif oskas ta ärrasallata ehk opis teistiti kāānda, ja kes temā wastokostmist kulis, pididi imēks pannes tedda wabbaš arwama ja pealegi mõtlema: Reinowadderil on õiguš. Wimaš tōusid mõningad tōšsised õiglased mehhed Reinowadderi wasto ūlles, kelle tunnistus temā kurjad tōōd korrāga tōeks teggi. Nüūd olli kawwal mehhike lõksus! — Kušinga ūllema kohto nõumehhed mõisid ūhhest suust: Reinowadder rebbane peab surma nuhtlusesse langema! ja kāsti seddamaid tedda wangi wōtta, kāed selga sidduda, ohhelik kaela panna ja wiimata wōlla pua, et kōif endised rāšed kurjuse tōōd teotawa surmaga temāle kätte saaksid tāsotud. Kui kušingas nimetud kohtomōistmise otsust oma kaelirja ja pitseri läbbi olli kinnitanud, mõtles Reinowadder: nüūd on wiimne ots mul kās, kawwal wabbanduse jut lāks opis tuulde. Seal seisis korrāga temā libbe teotaw ello ots waimo šilma ees ja kōif endine ūllekohhuš langes kui ubdo pilwe temā inge peale.

Kui nüūd Reinowadder kohto õigust möda waenlaste ulgas nokkus seisis, ja wihamehhed ruttust tedda wōlla tahtsid wia, affasid temā šōbrad ning suggulased kohkudes nukral meelē leinama. Šrim-

abbe määr ja teised liggi suggulased kuulsid wasto meelt lohto kasko ja kahhetsefid sure kiffaga armsa sõbra surma, kes, kui suurtsuggu mees, issandade ulgast effimene, nüüd kõigest aust ning surusest lest — teotawa surma pididi langema. Subba se mõtte teggi neid pöraseks, kuddas pididid nemad Reinowadderi wõllapomist oma filmaga näggema? Nemad astusid ühheskoos kuüninga ette, pallosid lubba koe minna, ja läksid — ni paljo neid olli — kuüninga koeast ja linnast wälja. Kuüninga lõukoera meel läks torso, et ni paljo kulsaid issandaid temast lahkus ja ärrapõggenes; egga wõinud ükski sedda ette arwata mis nüüd nähha sai: et Reinowadderi sõbrad ja suggulased ni wägga perrekas ollid. Selle pärrast rakis kuüningas sallamahi uštawa nõumees-tele: „Ehk kül Reinowadder wägga tigge loom on, siis ei tohhi meie unnustada, et tema suggulastest mitto meie tenistuses wägga tarwikkud on; kes nende asjet saab täitma?“

Eäne issand, Messikäp ja Hints ollid kui takjad seutud wangi ümber asja tallitamas ja ruttasid kuüninga kasko möda waenlasele teotawa surma kätte saatma; nemad wisid tedda kiffaga linnast wälja ja öiskasid rõemo pärrast, kui wõl nende filma paistis. Seal alkas kas wihhaga hunti taggahi-hotama, üteldes: „Kriimfilm, issand, wana Pühha-jürri, kutsikas, tulletage täna meele, mis wolas tõmees ning asjatalitaja Reinowadder sel puhul olli

kui teie kaddunud wenda tema wihkamise pärrast üllespodi! Urge jätke wana wõlga kätte tassomata! Ja teie, Messikäppa issand, mõttelge nüüd selle peale, kudda Reinowadder teid pettis! Kudda tema pärrast wimati tallomehhe õues pakko näppistis wihhase rahwa malka, meeste ja naiste wopposi kan-natasite, awu, äbbi ning teotust leidsite ja kõige ilmale naeruks saite. Olgem walwsad sõbrad ja ühhemeelelised, tema on wägga kawwal. Peaseks ta täna jälle meie käest siis walletaks ta ennast wabaks, ja meie ei saaks ial maggusa kättetassomise tunni õnne maitsema. Läksi rutto temale wõlga kätte maksma.“ Kriimfilm, issand kostis: „Zutto-lorriemine ei maksa meil middagi; murreksege mulle ennemine tuggewa ohhelikko, ma tahhan ta tõsso wälja wõtta ja pikka illule forraga otsa tehha.“ Mõnda issekeskis räkides läksid nemad möda teed eddasi. Reinowadder, kes senni waitfelt nende juttu kuulnud, liiskas pilkamiste jure: Ma pasien imeks, et teie nõu ei leia? Kül Hints juhatab teile ohhelikko, fenne tuggewust oma kaelaga lohtomehhe künis katsus, kui sure au ning illoga ire pügilt taggasi jõudis. Agga Messikäp ja Kriimfilm, teil on wägga kiir tagga wana õno surma läkitada, kas ehk arwate weel täna sedda asja toimetada?“

Kuüningas isse läks surema issandadega seltsis linna wärrawast wälja Reinowadderi wimist luggu

watama; ka kuningana *) ja suur ull' muid taia-
päid, nende kannul otsata palju kehru ja rikkaid
tõttasid wõlla jure Reinowadderi ülespomist watama.
Kriimsilm issand rätis oma sõbra ning suggulastega,
käskis neid üksteise kõrwas liggistifko astuda, et
finnikõidetud wang pakko ei peaseks, sest kes kaw-
wala mehhe tempo wõis uskuda. Abbitasale ütles
hunt weel isseärnanis: Siia, wana moor, seisa ello
poolt tema wasto, aita meestele tedda finni pid-
dada ja näita kohhe ammast kui putkama peaks
kippuma. Kui kelm meie käest peaseks, siis saaksime
sedda walloga ühheskoos mällestama. Teie, armas
Messikäp, tulletage nüüd wallo ja sõimu meele, mis
rohke kassodega wõite kätte maksta. Hints, wennike!
ronige üles ja kõitke ohhelikko ots wõlla külgi, tei-
sed piddago wangi finni, ja mõningad tulgo mulle
appi reddelit püsti seadma; kahhe, kolme filmapilgo
pärast on kelmi wiimne luggu lauletud." Messi-
käh kostis: Seadke agga julgest reddelit, kül minä
tedda finni pean. "Ennä imet! ütles Reinowadder
— "mis woolsad kutsad teie ollete oñole otsa teg-
emas. Diguse pärast peaksite mind suggulase
kõmbel kaitsema ja warjama ja äddas mulle appi
tulles. Mis armo pallumine siin mulle aitaks!
Kriimsilm issand wihkab mind kõigest süddamest ja

*) Kuningana, kuningasa, on üks uus sõna ja täh-
endus: kuningas, eimand, ehk kuningas abbitasa.

käskib naist, mind ammastega finni piddada, et ma
pakko ei peaseks. Kui eidele endist aega meele tul-
letaks egga ta siis mulle radfiks wigga tehha. On
se mino wiimne tund, siis sowiksin rutto aega lõp-
petada. Minä kaddund issa wiimne tund olli rut-
tolissem, kui

sesamasuggune
willestus tema
peale langes;
egga olnud
temal poolt ni
paljo uhkeid
saatjaid kui
minul. Tah-
hate weel kan-
emine mino pe-
ale ellitades
armo eita, se
teeb teile ab-
bi." Kas ku-
lete, üdis Mes-
sikäh, mis op-
likult üllekoh-
tane rägib!
tõmmake ruttu
tedda ülesse!
mehhikese ots

on praego käes. — Reinowadder mõtles: tulles

mul õune kombel süres ädvas middagi meele, mis kuniinga süddant saaks ligutama, et mulle ello kinkiks ja minõ kolm tuggewad waenlast ädda ja äbbi sisse sadaks, siis olleksin ma mees. Targad mõttes ja kawwalus tulge appi! ohhelikko filmus on kõrri ümber, äddaohht ning kiusik läes, kuddas siin lahti peasen? Kõik kurri luggu wereb unnikus minõ peale: kuniingas on wihhane, sõbrad lüksid pakko ja waenlased mul wägga kanged. — Urwast kül hääd teggin, põlgasin awwalikult kuniinga wolli ja nõumeeste tarkust; kül ollen sellepärrast wõlglik ja süblane, agga lootsin ikka weel õnnetuselt wõimust sama. Kui weel ni palju mahti saaks su lahti tehha, ei nad siis mind üles sa poma! lootust ma weel ei jätta mahha.

Mõnda mõtteldes kändas Reinowadder pä rahwa pole ja üidis: „Surm seisab mul filma ees, minä teia käest enam ei pease. Sellepärrast pallun kõiki, kes siin kuulmas, aidake mulle kuniinga käest natuke aega palluda, et wõiksin weel enne surma inge fergitades awwalikult tännini tehtud kurjad tööd ülestunništada, muido wõiks pärrast sedda mõni ilmasüta minõ patto läbbi kimpotust leida. Tawalik eldus sago minõ wõlla ramatuft ni palju patto kustutama, kui ma tunništuse läbbi teistele kasso sowin.“ — Surema ulga meel läks ärdaks sedda juttu kuuldes, nemad rakisid issekeskis: Egga selle pissokese palwe täitmine palju aega sa wiitma!

ja astusid üheskoos kuniinga ette lubba palluma. Kuniingas lõukoer wõttis nende palweid kuulda; seal läks Reinowadderi süddame koorm fergemaks, ja filmapilgul kinitud armo aega endale kassuks wõttes, akkas teia seddamaid räkima: „Jõsanda waim tulgo mul appi! Minä ei näe ühtainust teie ulgas, kellele ma kahjo ei olle teinud. Esmalt — kui weel alles pissokene poisikene eia rinnast wõeroma akkasin, läksin kohhe imõ järrel nori lamba ja kisse tallekese tagga kihhotama, mis karjast eemale juhtusid minema; nende mägimine olli minõ kõrwale wägga maggus pillike, sowisin nendega tutawamaks sada. Mängides kagistasin korra foggemata ühe lamba tallekese, imesin werre ja tundsin, et roog wägga maitsew! Nega mõda näppistasin noremadest kisse, tallekestest nelli tükki, pannin põesa tagga sallamahti nahka ja õppisin surema ammeti peale. Pääw päwalt julgemaks minnes akkasin lindo püdma, egga ei jätnud rahhul ei kaia, parti egga aie; wõisin kinni mis ette juhtus, ja mis enam kõhto ei mah tund, sedda matsin liwa sisse teiseks korra. Juhtus üksford pakkasel talwel, et Eirtso soo peal Kriimsilm issandaga tutawaks sain, kui teia parrajast põesa tagga kõhhuli maas saaki olli lurimas. Kriimsilm tunništas, kudda meie wanast liggisugulased, kas lelle wai täddi poead piddime ollema. Meie sobbisime kaupja ja tõutasime teine teise wasto sõbra kombel ellada, mis läbbi, Jumal parrako!

mulle mõnda kiusatust sündis. Sest aeast sadif lufisime ühheskoos maad mõda, teäa warrastas suri, misia pissokesi ellajaid. Mis ial püdsime pididi wenna kombel jäggatud sama, agga ei olnud offad ial ühesurused, waid teäa wöttis parremad futäied ja andis mulle, mis ülle jäi. Oli Kriimsfilm wassika ehk warssa rõwinud, wai oina ehk fikkokese kinni wötnud ja leidis ma tedda parrajalt sagi kallal, mis teäa küsis sippeldas: seal ärritas ta ammast ja irmutas mind urrifedes ärra, mis läbbi miäo offa temale jäi. Ja kui kahheeste ärga murdsime ehk lehma mahhakisufime, siis tuli filmapilgul ta naine seitsme lapsaga ulgudes sögi kallale, ja pelletasid mind metsa. Ei mitte küllekondikessi antud enne mulle kunni üsna paljaks olli närritud; kõigega pididin leppima. Täno Jumalale! ma siiski nälga ei näinud. Kallist wäna warra noffides toitsin ma sallamahi oma pääd, sest kulda, übbemat ja muud kallist naudi olli mul küllalt peidus; egga jõuaks praego raudwaner seitsme koormaga sedda warra ärraweddada."

Kuüninga kõrwo sirguis pikkemaks kui Reinowadderi warrandusest kulis, teäa astus liggemale ja küsis: "Kust teie kallist wäna warra saite? Kust naudi endale pärrisite? Tunnistage awwalikkult üles!" Reinowadder wastas: "Mis kasso sest saatsin, kui warra affaksin salgama, egga ma surres kallist warrast midbagi kasa wõi wötta. Teie sundi-

ning sowimist mõda tahhan kõit awwalikkust ilmu, tada; ei tohhi ma armastuse egga ädda pärrast midbagi falla asja kauemine warjada, kuulge siis: se warra olli warrastatud! Mõningad ollid nõu pidanud ja wandega finnitunud: teile, aus kuüninga issand, otsa tehha, ja kui sel korral warra ni targal kombel nende järrelt ei olleks warrastatud, siis olleksite teie ammogi otsas. Pange tähhele, armoline issand! mis ma ütlen: teie ello ja õu seisid nimetud warra külles. Miäo kaddund issa sai selle asja läbbi sure ädda sisse, langes enne aego surma ja tulles karta — iggawese ukkatusse! Agga kõit sündis, armoline kuüningas üksnes teie kassoks.

Kui kuüningana ehmatades Reinowadderi kolledat juttu olli kuulnud, mis surest warrast ja abbi, kasa surmast tunnistust andsid, ütles teäa: "Miäa nomin teid, armas Reinowadder! tulletage meele, mis pil tundmata teekäik teie jalge ees seisab! wähehendage kahhetsemise läbbi rasket inge koormat ja tunnistage meile töt mõda sedda mõrtsuka luggu üles." — Kuüningas liffas jure: "Iggamees olgo wait! Reinowadder tulgo reddeli pealt mahha, astugo liggemale; meie tahhame asja otfsust pikkemalt läbbi kulata." Reinowadderi südda läks julgemaks, teäa tuli wiuhameestele meelepahhanduseks reddeli pealt mahha, ning astus kuüninga ning kuüningasa liggemale, kes pikkemalt falla asja läbbi tahtsid kulata. Müüd walmistas Reinowadder enast ue

tuggewa walle juttu wästo, mötteldes: kui kuñinga armo kätte saaksin ja kawwal nõu mul siggineks, siis lähheksid ukka kōik waenlased, kes mind wõlla tahsid pua ja miña peasel sin korrage kōigest kimbatuses. Wasset on ülleliga tarwis enne kui selle mõilemata kasso offalisseks saan. Kuñingana olli wägga rahhota ja nõudis rebbase kääst tunnistust: andke teada, kudda kōik assi sündis? räkige tōt! möttelge eesseiswa surma tunni peale ja fergitage ilmaht lahudes oma inge koormat." Reinowadder kostis: Tõrkumata tahhan kōik üllestunnistada; surma pean muidogi minema: surma wästo ei olle rohto Ma:ilmas. Mikspärrast ellooris inge koorman ja iggawest nuhtlust endale peaksin saatma? se olleks üsna pörase tō. Parremine tunnistat üllekohhut selgest, ja ehk kül, Jumal parrako! suggulaste ja sõbrade peale kaebtust tõstan, siiski parremilmit tüüli kui iggawene pörgo piin teises ilmas." Kuñinga südda olli sedda kuuldes nukraks läinud, tema küssis: "Kas räkige tōt?" Reinowadder ütles kahhetsewa näoga: "Ehk kül waene, pattone loom ollen, siiski rāgin selget tōt. Mis walle mulle enām aitaks? Armo maa pealt enām ei saaks ja ing lähheks iggawest ukka. Teie teate, et kohu mõistmist mõda surma pean minema; wiimne tund mul praego silma ees, sellepärrast ei wõi kurjus egga hāadus mind enām aidata." Wabbisedes olli Reinowadder sedda üttelnud, ja näitas kahwatand

fui surnu. Kuñingana ütles kuñingale: Mul on alle meel tema abhastust nähhes, wadake jälle armolikkult tema peale, kuñinglik issand! ja tulsetage meele: mitmest kiusatuses meie tema tunnistuse läbbi peaseme. Pallun teid, wõtkem lahelt tema juttu kuulda. Räkige iggameest wait olla ja tedda arwalikkult tunnistada. Kuñingas andis sedda mõda käsko, ja kōik foggodus jai waiti fulama. Reinowadder ütles: "Teie tahtmine sündko! wõtkem mino tunnistust kuulda. Minõ jut peab tru ning tõttelik otsekui kääfirri ja pitser ollema; teie peate kurja nõupidajad otsani tundma sama, minõ ei akka salgama.

5.

Wõtkem siin pikemalt kuulda mis kawwalusega Reinowadder enast peastis ja teisi kimbutas. Põhjato wallega teotas ta oma kaddund issa pörmo aua fängis, ja tõstis kurja laimo Trimabbeme peale, kes kui tru sõbber iggas kohhas tema eest kostis; agga Reinowadder kelm ei pidand nüüd kellestki luggu. "Minõ kaddund issa" — allustas ta juttu — olli üksford õnne kaupa ennemuistese wāggewa kuñinga Kallewi: poea warranduse falla tee peal leidnud, agga ei saatnud se foggemata õn temale kasso. Sure warra jures läks tema südda eneste sugguste wästo wägga uhheks, tema akkas oma liggemisi põlgama ja surema suggu rahwa sõbrust otsima.

Seal satis ta issase kassi Hints! Pohla: maale Mes-
sikäppa karrole sõnumid wima, pallus karro Tal-
linna tulla ja lubbas tedda kuuningaks tõsta. Kui
wanä Messikäp sõbra kirja olli luggenud, läks tema
südda wägga rõmsaks, ja tõrkumata ning julgest
tõttas tema Tallinna, kus miño issa tedda sure
illoga wasto wõttis, silmapilgul Kriimsilm issanda
hundile ja targa Irmabbeme määrale kaarnaga
sõnumid läkkitas ja neid ruttust nõu piddamisele
senna kutsus; wies salla nõumees olli wennike Hints.
Üks weike küllake, pennikormad kaks lõune pool
üllemiste järwe, wallitseti kottotullemise paigaks.
Seal istusid pikkal pimedal ööl meie nõumehhed
ühhe wabhatmehhe urtsikus, ei mõttelnud Jumala
peale, waid kurrat ja miño issa rahhapung kihho-
tasid nende süddamed kurja tööle. Wõeti siis ühhe-
meel nõuks: meie armolikko kuuninga issandat tappa!
Messikäppa kuuningaks üllendada, aujärje peale tõsta,
kuldkroniga ehitada ja meie Ma kuuningaks arwa-
liffult kutsutqda. Selle peale wandusid wiekeste
kindlat wannet. Kui kegi wanä kuuninga sõbradest
wasto pididi tõrkuma, sedda lubbati libbeda keele
ehk rahhaga leppitada, ehk kui need kaks ei aita-
sõawäega ärrapelletada. Miña juhtusin koggemata
sallaasja kuulda sama. Irmabbe olli Mecjama labal
pääd wässitanud ja se läbbi rohke juttuliseks läinud,
kus tormlase kombel naisele sallaasja lobbises; pär-
rast kinnitas mehhike kõrwast naisele, suud kinni sul-

guda, ja mõtles sellega oma rumalust kahhantada.
Tema naine juhtus pühhapäwal kirrifo teel miño
wanä moriga kofko, nemad affasid maggusast juttu
westma, effiteks lastest, nabri naiste tannodest ja
muust tühjast asjast, agga lodud naisterahwa kombe
järrel: enne kui jännes kolmford aewastand — olli
sallaasfi miño naise kõrwas. Kül pididi temma pär-
rast sedda Irmabbeme eidele pühha kolmekuuningade
nimel, enda au ning truuse, ihho ning inge peale
tõutama sallaasja kinni piddada; agga nisaña pik-
kalt kui Irmabbeme emand keelt oskas kaitse-
da, seisis jut miño naisokese suus warjul. Kõddo tulles
rätis ta mulle asja põhjani wälja, andis pealegi
mõnne tunnistähhe, mis sallaasja pididi arwaldama.
Miña affasin asja süggawast läbbi mõtlema, kohhe
tulli mulle ennemuistene konnade krossomine meele,
mis wiwaks wanä issa kõrwa taetwa tungis. Kon-
nad tahtsid kuuningat sada ja waljo sumduise al-
ellada, kellel tännini lubba olnud iggas weeloigus
passita liwuda ja kuddo teha, Wanä issa wiiskas
effiteks naero pärrast pakko neile jõkke, ja kui kon-
nad selle maggawa kuuningaga rahhul ei olnud, sea-
dis wanä issa tonekurge neile kuuningaks, kes neid
nüüd taggatusab ning kurnab, ja kuskil rahho ei
anna. Armetomal kombel wallitseb tonekurg nende
ülle; kül ohhiwad nüüd rumalad oma kaebamise
krossomist, agga mis ohkimine enam aitab: kuuninga
pik nok on näppistaja."

Reinowadder räkis sure ealega foggoduse ees, fõif ellajad kuulsid tema sõnu; tema nuuskas niina, kõhitas ja liiskas siis nõnda juttule järko: „Wadake sõbrad! sähherdust wallitsust olleksime ka meie sanud; nõnda olleks ka luggu meiega olnud. Kus kuininga issand! ma kandsin teie eest voolt ja lootsin parremat palka kui tänna mulle võlla sambas palkute! — Messikäppa karmwalus, kõwwersüddamelik ollemine ja kurjad tööd on mul wägga tuttavad; sellepärast affasin kohkuma. Tõusets tema meile kuiningaks, siis olleksime ühheskoos — kui rattas sittaga — kimbus. Meie kallid kuiningas — taewas issa jätkago tema elloigga! — on kõrgest soost sündinud, wäggew, wahwa ning armoline, mõtlesin omas süddames: se olleks kurblik wahhetamise kaup, kui Messikäppa tema assemele paneksimine. Mitto meie suggune, kedda kubjaks ehk aidamehheks seatakse, on kolledam pinaja kui opmannid ja herrad; mis kuiningat nurjatumast karrust võime lota. Mõtlesin mõne näddala ööd ja päwad selle asja peale, kudda salla nõumeeste mõtled tühjaks pidin teggema. Ripaljo tundsin selgest, et kui wõrra mino issa kätte jääks, siis wõiks ta rahha läbbi paljo sõbru leida, sõddides wõito sada ja meie armolikko kuiningat ärraawitada. Nüüd püdisin murrega salla kotta ülesleida, kus warrandust warjul peti, ja tahtsin sallamahti wargust warga taggant warrastada. Väks issa, wana karmwal mul nurme peale,

lippas ta metsa päwal ehk õsel, külma, ehk pallas waga, märja, ehk kuiwaga, ikka olin sallamahti tema kannul ja lurisin wana mehhe teekäikisi. Üks, kord lamasin jälle mätta warjul peidus murre ja mõttega, kudda warrandust ülles pidin leidma, kellest ni paljo olin kulnud. Koggemata silmasin seal issa ühhe prao wahhelt wälja puggema; pae kiwwide wahhelt astus ta otsago süggawusest wälja. Minna seisin kui pu not warjul, ei usaldand mitte ingata; issa arwas enast üksi ollema, wahtis terraselt iggale pole ümber, ja kui ei kangel egga liggimail keddagi ei näinud, allustas ta mängi, mis teile tahhan kulutada. Nuko täitis tema liwaga täis ja teggi ni offawalt maaga ühhetasfases, et kes silmaga ei näinud, ial kotta ülles ei olleks leidnud. Enne kui ärraläks siiblis jalla assemed sabba ja niinaga silledaks. Sedda karmwaluse tööd õppisin sel päwal effimeest korda wana kaddund issa käest, kes igga kõwweruse niug felmi tö peale wägga arrind olli. Kui issa asjataatusele sealt ärra ruttas, jäin mõtlema, kas ehk keia warrandus siin ligimail wõiks warjul seista! Mega wiitmata astusin senna ja affasin warmalt tööle; liwa alt leidsin kohhe prao üllesse ja puggesin ahne süddamega sisse. Oh, imet, mis seal leidsin! kallid asju, penifest õbedat ja selget kullda olli senna koorma kaupa kofko pandud! Ei olle kõige wanemad lomad siin foggokonnas tõest weel ni paljo warrandust ühheskoos

õma silmaga näinud! Kohhe selsama õhtul, kui fu olli tõusnud, tõttasin abbikasaga seltfis rahha augule; meie nessisime ja weddasime ühtepuhko ööd ja päwad kaks nädalad, ja sest et meil wantrid egga kārro ei olnud, teggi weddo meile suurt tuskā. Tõrkumata truuses aitas kallis Ermelina mul koor- mat kanda, kunni meie aega möda kõik kallist warra ühte sallapaika kokko saime koggund, mis selle tar- beks otsego lodud olli.

„Wahhe aeal piddas miño issa iggapääw õma abbimeestega nõu, kudda kuñingale otsa tehha. Nende kolledad nõupiddamised peate allamal kuulda sama. Mässikāp ja Kriimsilm läkkitasid kassowijaid iggale pole, kes neile inna eest sõamehhi piddid tingina. Messikāp lubbas ossa palga rahha ette maksta, kui rahwast rutto ulgakeste kokko tulles. Miño kaddund issa ulkus tüf aega melitatwa kirja- bega maad möda ümber, arwas warranduse weel maa al paigal ollema. Ei põlgand ta waewa egga wässimust, waid tõrkis järko möda Allotaggose, Wirro-, Järwa-, Lāne- ja Harjo ma läbbi, läks talwel ülle merre Hio maale ja Kurrefare, kus roh- kest palgalist leidis, sest et seal rahwast paksemalt kui leiba kaswab. Suuwel tõttas ta Gma-jõe kal- dale nõumeeste jure taggasi; ja õskas mõnda lān- sakat tüffi juttustada, murrest, irmust ning wae- wast, mis temale juhtund; isseärranis olli tema üks- kord Sirtso soo peal kanges püssis olnud, kus küt-

tid ja jahhi-koerad tedda tagga fihhotanud, et wae- waga ello ning kassoka nende käest peastis. Rõe- moga näitis tema abbimeestele kirjalehti, kuhho kāerahha tõutuse läbbi tingitud palgaliste nimed üles olli pandud. Messikāppa südda olli selle sõnu- mi ülle rõemus. Kokko arwates leiti et kakssteist- kümme sadda Lāne issanda wapraid, tuggewa ter- rawa küündega suggolasi kokko piddi tulles; ni- samoti seisid kõik kassi, kārro ning määra suggu- wõssa Mässikāppa poolt. Kaup olli iggaühhega nõnda leppitud, et werand aasta palk kāerahhas ette piddi maksetama; palgalised tõutasid omalt koh- halt effimese kutsmise peale kokko tulla. Lāno Suma- lale, et jõudsin nende nõupiddamised tühjaks tehha! — Kui asjad ülemal rāgitud kōmbel korralist said sea- tud, tõttas miño issa sallamahti ülle wälja õma warra watama. Subba minnes teggid kurwad mõt- ted ja murred tema meele nukraks; agga midda enām ta krapis, siblis ning otsis, sedda wāhemine leidis tema endist naudi. Mõnda olli kõik nähtud waew korruga tuulde läinud; kanges ingeahhas- tusses kippus ta meelt eitma.

„Agga kõige oole, tarkuse ja murrega ei jõud- nud ta ärrawidud warra enām kätte sada. Meele- pahhanduse ning äbbi pärrast poos mo õnneto issa ennast ülesse; se kolle mällestus pinab ööd ja pä- wad miño inge! — Seddawisi saatsin, kuñingale kasso püdes, nende kurjad nõud tuulde ja lõppetasin

oma issa ellopäivi. Ei wõi ma praego sedda tööd kahhetseda, ehk mul kül kiusatus sest tõuseb. Kriimfilm ja Messikäp, kaks täitmata ahned, istowad kui austatud nõumehhed kuüninga kõrwas. Agga Reinowadder! waene mehhike, kes oma issa kuüninga peast mise innaks ärraandis, saab ohhelikko filmuse ja wõlla samba selle eest tänoks! — Kus weel teisi nisuggusi mehhi leida, kes teie kuüninglikko ellopäiwile jätkust enast ärrasalgawad ja hääl meelel surma lähewad kui miina? —

Kuüningas ja kuüningana, mõllemad liigrahha ahned, alksid sallandõu piddama, kudda enne Reinowadderi surma kaddund Kallewi poea ennemuis tesse warra endale wõiksid pärrida. Meenad astusid teistest kõrwale, üidsid Reinowadderi enda ette ja küssisid sallamahti: Tunnistage üles, kus suur warrandus peidus seisab? Reinowadder wastas: „Mis kasso teia warra juhhatamisest mulle tõuseb? Kuüningas mõistab mind kohto läbbi surma ja miina pean selle eest teemale kasso saatma! Ussute õnietegi kindlamast miino waenlast, neid wargaid ning rõwliid, kes mind taggapiusawad, kui miino truust!“ „Ei, armas Reinowadder!“ ütles kuüningana „ei se pea ial mitte sündima! Miino kuüninglik issand kind git teile ello ja lubbab mõda lainud aega ärraunnustada, kui meile rahhaauko üllestunnistate; teia kuüninglik südda põrab eldusele ja ei olle enam teie ülle suggogi wiyhane. Ellagem eddespidi mõist-

liffomalt, piddage teiste ellajadega rahho ja jäge meile truiks sullaseks.“ Reinowadder kostis: „Urmoline emand, palloge kuüningat, et wõttaks wandege teie tõutust miino wasto tõeks tehha, ja endisid furjad tööd ning eksitused opis ärraunnustaks: siis lubban teile suremat warra kui praego kellelgi kuüningal on pärranduseks.“ Urge uskuge, armas abbi kasa teia walle juttu! üidis kuüningas. Mis teia wargusest, wallest ehk rõwimisest tunnistab, sedda wõite kui tahhate uskuda, sest suremat wallelikko Mailmas weel ei olle nähtud kui Reinowadder! Kuüningana kostis: „Tõssi kül, et teia endine ellokäik laituse wäärt ja kõwwerik on, mis meile uskumist kelab; siiski peame meeletulletama, kui suurt kasso ta meile sellega satis, et oma issa, lelle ja teised liggi suggulased meie kassoks ohwerdas, ja nende furjad nõupiddamised meile arwalikkus tõstis.“ Kuüningas ütles: Kui arwate et elduse näitmise meile suremat kahjo ei tõuse, siis tahhan sekord Reinowadderi furjad tööd andeks anda. Uksford weel, agga se on wiimne fford, tahhan teia juttu uskuda! tulletage Reinowadderile sedda meele: et ma oma kuüninglikko abbeme peale wannun! kui teia eddespidi üllekohhut teeb ehk wallestab, siis peab teia miino terrawaid küsi tundma sama, ja kõik teia suggowõssa põlwest põlweni.

Kui Reinowadder kuüninga teisiti mõtteid tähhele paani, wõttis ta südda julgust ja teia ütles: „Ur-

moline kuningas issand! se olleks pörase töö kui affak-
sin teile wallet tunnistama, mis mõne päwa pärast
awwalikkus tõuseks ja mind ukka sadaks!" Kuningas
uskus tema sõna ja andis kõik wanaad süüd kor-
raga andeks. Reinowadderi rõem oli otsata et ni
õlpsal kombel elokitsikust ja waenlaste käest ärra-
peasis. — "Kõrge kuningas, armoline issand!" üt-
les Reinowadder: "Sümal sago teile ning teie au-
wäart abikasale ükskord tullemas ilmas kätte tas-
soma, mis teie mino waesele siin armo näitate;
teie elduft mällestades tahhan ello otsani teie wästo
tänilik olla. Ei olle kuskil Ma:ilmas üht ellawad
looma, kellele ma kallist warrandust ni hä meelega
sowin kui teile. Sure armo eest, mis mulle praego
ollete näitanud, kingin teile Kallewi:poea kalli war-
randuse pärrandusseks. Kus warra seisab tahhan
teile töt möda tunnistada. — Wõtkem siis kuulda
ja pangem koha hästi tähhele! Ommiko pool
Lätti maal on üks suur liwane nöm, kessel nömme
seisab paks kadbaka põesas, mis rahwas Marrika
põesaks kutsub, — piddage nime meeles. Põesa
liggimail on üks allikas, mis Tölparro allikaks
nimetasse; need kohhad on liggistikko. Niimetud
paika ei lähhe aasta otsal ei mees egga naine;
surispä:ful ja nahkiir ellawad seal üksi. Senna
matsin Kallewi:poea warranduse mahha. — Mar-
rika põesast ja Tölparro allikast, neid saht nime
teie ei tohi unnuštada. Minge abikasaga seltsis

isse senna, teil ei olle ni uštawaid sullasid kelle
ooleks asjätallituse wõiksite jätta; parrem on kui
isse senna lähhete, sest warrandus on wägga suur.
Kui Tölparro allikast möda sate, siis näte kohhe
kaks lähhara ladwaga männi puud, sedda mis lig-
gemal kaewo pool seisab pange tähhele, et teie ei
eksi. Minge siis, armoline kuningas, otsekohhe selle
essimese männi peale, männi põhja pool juurde al,
pissut ommikut wästo, maggab liwa sees ennemuis-
tene Kallewi:poea warrandus. Uffage seal kae-
wama; teie leiate essiteks juurde al samblaid, kui
samblaid nattoke kõrvale lükkate pudub rikkas warra
kohhe teil silma: paatrid, ristid, wanaad taalrid ja
rublatükid, fuld presid, sõlled, sõrmused ja muud
keñad ehte asjad. Nattoke süggawamas augo põh-
jas seisab wimaks weel Kallewi:poea kuninglik au-
troon, mis Messikäp praego kannaks, kui nende
kurri nõu olleks sigginend. Muid illo:asju ja kallid
kirowisi mis teie kulla ning õbbeda kõrwas pikkemalt
weel leiate, ei jõua ma üllestunništada; egga tehta
ka meie päiwil enam nisuggusi asju, ehk kui neid
tehtaks, seddagi ei olleks, kes osta jõuaks! Kui
teie, armoline kuningas, kõik sedda kallist warrandust
oma silma ees näte, siis mõtlete lahelt mino peale.
Oh Reinowadder, õiglane rebbane! kelle käppad
kallist warra sambla sisse liwa alla mattis, sago
siño kassi hästi kaima, kus sa ial seisab ehk ligud! —
mõtleb teie kuninglik südda." —

Mõnda lõppetas walleli juttu, ja künigas ütles: Teie peate mul isse teejuhiks kasa tulles, kudda muido senna oskan? Ma ollen kül mõnda Lätti-maast kuulnud, ka Kura- ja Lättuse-maa niimi, Larto- ning Tarapait mul mõnikord kõrwa kostnud, agga Marrika-pöesas ja Tõlparro-allikas on mul alles teadmata; kas ehk ollete jälle wallet mulle luiskanud? — Reinowadder kostis: „Wai ma teid kaugele juhatafin? Olette teid Inglis- ehk Turgimaale otsima läkitanud, siis wõiksite kahewahhel olla. Miks pärrast teie ni usmata ollete? Kõik mis tunnistasin on tõest liggimail Lätti-maal leida. Kõsige koggokonnas ühhe ehk teise ellaja käest, kas nemad niimetud kohtasi ei tunne?“ Seal kutsuti jännes Urgpüks küniga ette, kes kui awa leht wabisedes senna astus. Reinowadder üidis: „Ustuge julgest liggemale, teie peate künigale wandega tunnistama, kas teate kus Marrika pöesas ja Tõlparro allikas on? Jännes kostis: Tean kül; need kohhad on sures liwa nõmmes, Tõlparro-allikas seisab Marrika-pöesa liggimail. Marrikast kutsutakse sedda kaddaka pöesast, kus wañal ael oinas Kohhekella issa sallamahti klubbimarfi rahha teggi kunni tedda finni wõeti ja Riia turrul kaaki pandi. Ollen seal paljogi külma ja nälga kannatanud, kui mõnekorra karjakoera Krantfi eest senna pakko putkasin. Reinowadder ütles Urgpüksile: „Teie wõite ärraminna; küniga issand on teie teejuhatamisega rahhul. —

Armas Reinowadder! ütles künigas lahke sõnaga: ärge pange pahhaks kui äkkilisel meelel teie juttu ei uskund, ja tulge mulle isse teejuhiks kasa. Kawwal rebbane wastas: „Wägga õnnelik ollesin, kui mul wõimalik olles tänä teiega seltsis Lätti-maale minna; agga ei tohhi sedda tehha. Abbenedes pean teile tunnistama, kudda ükskord paasto ael effisin ja seläbbi firriko nuhtluse alla langesin, et mind koggodusest wälja lükkati. Omme enne walget tahtsin Kusalusse minna, kirja ning muid patto andeks palluma. Jõuan sealt wabbandatud taggasi, siis tohhi julgest teie kõrwas kõndida. Tahhaksin tänä sedda tehha, wõiksid mõningad lorriseda: mis pörane luggu se on, meie küniga issand peab Reinowadderiga sõbrust, sedda isse ilja aea eest surma mõistis, ja kes pealegi firriko wande al seisab. — Teie näte, armoline künigas, mõnusam on kui tänä teine teisest lahume.“ — Tõssi kül! ütles künigas: mul ei tulnud sedda meele. Sõbrus piddamine teiega ei lähhe mul enne korda kunni ennast firriko nuhtluse alt ollete peastnud. Jännes ehk mõni mu ustar mees wõib mulle teejuhiks tulla. Ma annan teile armolikkult lubba, ommiko warra teele minna. Taewas sago teie wagga teekäiki iggapiddi õnnistama, ja aitko teid meeleparrandusele!

Kunningas lõufoer istus künkale sure kiwvi otša, laskis rigi allamad murrule mahha kükitada, suurtšuggu nihästi kui allamad — iggamees omma paika, kõrwad lahti teha ja suud finni sulguda; Reinowadder seisis kunningasa kõrwas ja libbitses sabbaga. Kunningas turtsatas paar forda ja ütles siis: „Olge wait ja kuulge minno juttu, linnud nihästi kui ellajad, kehwad ning riffad, weiked ning sured, kõik kuulge nüüd minno sõnnu! Teie, minno sured issandad, ja kõik teised kunninglikko au ning wolli ka-allamad: Reinowadder rebbane seisab siin minno wolli al; ürikese aea eest peeti nõu, tedda wõlla pua; agga temma on meie kunninglikko au-järje ees paljo sallaasju ülestunnistand, sellepärast kingime temmale ueste omma kunninglikko armo ja wõtame temma juttu uskuda. Peale sedda on kunningana, meie auwäärt abbitasa temma eest wägga pallunud, mispärast Reinowadderiga leppin ja kerre ning ello priuse temmale tõutan. Meie kunninglik ool ning wolli saab eddespidi ka Reinowadderit kaitsema ja temma üle warjama; siin käesin minna teid, kui ello teil armas on: austage Reinowadderit, temma naist ja lapsi iggas kohhas, kus teie — olgo õsel ehk päwal — nendega kokko juhtute. Minna ei wõtta piksemalt kaebtusi Reinowadderi peale ennam kuulda, mis kadubedus ning kurjus temma peale tõstab; temma endised kurjad tööd jägo unnustusse, sest temma akitab tõttelikkult meelt parrandama. Omme ommiso warra wõttab temma pauna selga ja keppe kätte ja lähheb wagga mehhe kombel Rusaluse endisid pattu kahhetsema, egga tulle enne taggasi kunni kõik wannad wõllad andeks on sanud.“ — Hints ütles tullise wiyhaga suud mõda Kriimsilma ja Messikäppa issandale: meie tö ja waew läks üsna tuulde, oh olleffime laugel — laugel siit, ehk neelaks maa meid alla! Käl armo leidnud Reinowadder meid kolmekeste nüüd uffatusse

sadab. Üks film mul lõppes, nüüd kardab teie eest! Messikäppa kostis: Ma näen, mõnnus nõu on meil kallis assi! Agga Kriimsilm ütles: Se assi on kül kantsakas, siiski läski jalla pealt kunninga jure. Temma astus Messikäppaga seltsis wiyhaga kunninga ja kunningase ette, seal tõstsid nemmad kahhekeste paljo kaebtusi Reinowadderi peale ja raskisid äkilise sõnnaga; agga kunningas ütles: „Kas teie minno juttu ei olle kuulnud? Minna ollen Reinowadderi uest armoga wästo wõtnud. Mis teie, tolliwannid, weel tahhate?“ — Kui kunningas nõnda wiyhaga üttelnud, kaskis ta mõllemid finni wõtta, sidduda ja wangitorni eita; sest Reinowadderi jut nende sallakurjusest tullis kunningale meele.

Astisest olli Reinowadderiga luggu opis teistil lätinud; temma peasid kimbust ja tõukas oma pealekaebajad äbbi ning willetsuse sisse. Kawwalal kombel oskas temma asja nõnda tallitada, et tük nahka karro turja pealt — pikkuti ning laiuti üks jalg — mahha nülliti ja temmale tee paunaks tehti. Kunningasa käest pallus Reinowadder weel pastlid, ütteldes: Teie wallitsete mind, armoline kunninglik emmand, armo teekäijaks, aidke mind nüüd teele walmistada. Kriimsilma issandal on kaks pari pastlid, egga se paljo olleks kui teie pari mulle annaks. Tallitage, armoline emmand, sedda asja kunninga, meie issanda läbbi. Ka Kriimsilma emmand wõiks omma kingadest ühhe pari mulle anda, temma istub ennamist koddoo lee-paeal, mis ta seal kingadega teeb.“ Kunningana kostis naeratades: „Nemmad wõiwad mõllemad teile pari kingi anda!“ Reinowadder tännas wiisakast elduse eest ja ütles kummardades: „Mul on nelli uut kinga, nüüd ei tahha ma pikkemalt aega wiibitada. Kõige õnnistuse ossalises, mis wagga teel nõuan, peate teie aus emmand ja kunningas sama; teie mõllemade eest tahhan kolmforda iggapäw palwet piddada. Jummal sago teile üksford kõik armo rohkest kättetaasoma, mis mulle waelele ollete näitnud.“

Kriimsilma issandal wõeti kingad effimele jalgadest lebbre luni mahha, emmandale nisammoti taggumise jalgadest. Mõllemad waesed kautasid jalgade küllest nahha küündega, lammastid sures wallus wingerdades Messikäppa kõrwas maas, ja ootid surma; agga Reinowadder olli kingad ja pauna wõinud, astus nende jure ja ütles pilkades Kriimsilma emmandale: „Kulla, pal ei deke! näete mis kennast teie ued kingad minno jallas istuwad, oisego olleks mulle tehtud; ma lodan kuu neid piddada! Mõnda waewa näggite kül mind ukka sates, minna näggin nisammoti teie pärrast waewa, agga wata õnne: minno tõwaew affas parremine sigginema. Teie rõemustasite enne sedda, nüüd on rõemustamine minno käes! se on Mailma wiis. Teed käies tahhan iggapäw teie peale mõttelda ja meeles piddada, et teie mulle mehega kaks pari tubli kingi, ja Messikäp hä pauna andis.“ Kriimsilma emmand ütles wallasast ohkades: „Meie patto nuhtluseks lassib Jummal teie kurjad tööd siggineda, agga üksford saab ka teie mõet kuhjaga täis. Messikäp ja Kriimsilm issand ei lausund sõnna; Reinowadder piddas mõttes nõu, mis puuest Hintsile piddi teggema, kes üksi seford teotamata olli jänud.“

Teisel ommikul wõidis Reinowadder ülsge raswaga kingi, enne kui jalga panni, wõttis pauna selga, keppi kätte ja tõttas siis kunninga jure jummalaga jätma. Terretades ütles temma: „Teie allam sullane on praego minnikul; kutsuge omma vappi ja sundige tedda mind õnnistama, et minno wäljaminnif ning siisetullif õnnistatud olleksid.“ Dinas Rohhkel olli kunninga loas pappi ammetil, tedda lastis kunningas filmapilgul senna kutsuda ja ütles: „Eugege mõnni fenna palwe Reinowadderi issandale ja õnnistage tedda teele, temma lähheb kaugele rändama, ja tulles kui pühha mees üksford taggasi.“ Dinas kostis allandlikult: „Armoline kunninga issand, eks teie olle kuulnud, kudda Reinowadder firriso wande al seisab? Õnnistaksin

tedda tänna, siis langeks praust ning piiskop ühilase minno kaela peale ja kistsuffid mantli mul seljast. Wõiks assa sallamabti toimetada, et Kurrefares ja Kusalus teadmata jääks, siis täidaksin rõemoga teie funninglikko tahmist.“ Kunningas ütles äggedaste: „Mis pik lorrifemine se on! Tahhate Reinowadderi issandat õnnistada, siis õnnistage; kui ei tahha: siis minge omma prausti ja piiskoppiga selisiks pörgo. Wai kas ehk affan teie suggusi effiteks weel paluma? Kas ja immet nääd! teie julgete minno wasto tõrkuda!“ Rohhkel ostsis kõrwa tagga süggades nõu, temma kartis kunninga wihta, agga ei tahtnud siiski mantlid kautada. Siiski wõttis ta ramato taskust, affas palweid Reinowadderi ülle luggema. Pärrast õnnistamise suitsetamist andis oinas teemehhele pauna ja keppi, ja teekäia olli walmis. Temma ütles petlikko filmaweega: „Palloge minno eest iggapäw funni taggasi jõuan.“ Kunningas küsis: „Miks teil ni suur kiir tagga? Jäge tänna mulle weel wõersiks, teie ollete mul wägga armas. Reinowadder wastas: „Armoline kunningas! ärge wiiste pikkemalt minno aega; minna tõttan pühha teekäigile, sellepärrast andke mulle lubba lahkuda.“

Kunningas andis kohhe pallutud lubba, ja kästis et kõi suremad issandad Reinowadderit saatma lähheksid. — Käsko täites sadeti Reinowadder sure au ning illoga linnast wälja, mängi- ja laulo- mehed käisid ees. Messikäp ja Kriimsilm emmandaga watasid ohkades wangitorni afnast Reinowadderi uhket minnikut. Minnes ütles Reinowadder kunningale: „Kandke oolt et need kaks kurjateggijad pallo ei pease! piddage neid wangitornis ööd ja päwad ahhelas. Peakseksid nemmad lahti, siis olleks teie elloots liggidal. Mõttelge minno sõnna peale, aus kunningas.“ Seddawist rätides läks temma wagga näol, agga kurjad mõited südames teele; kunningas tõttas surema issandadega linna taggasi. Rohhekella ja Argpüksi meel läks ärdaks Reino-

wadberist lahtudes. Nebbane ütles nende filmapiissaraid
nähhes: „Minno kõige armsamad sõbrad! jännes Argpüks
ja oinas Kõhkefel! kuis radstine meie üksteisest siin jubba
lahkuda? Wõrke armastusesse waewaks weel tük maad
minnoga eddast minna! Teie saatmine on mulle üks armo
kingius. Teie ollete mõllemad waggad õiglased mehed,
tedda iggaüks austades kida; teie saatmine tooks mulle
õnne. Teie sõte üksnes paasto toito, ei wõtta lihha aiso
ial omma suhhu, sellepärast on teie südda ni wagga.“
Misugguse suud mõda juttuga pettis ta rummalaid, kes
tedda saatma läksid funni Kurjasunnitus mõisa. Tee peal
oskas Reinowadder neile kenna sõbralikko juttust rääkida.

Tääd polele.

